

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
PI 36
00521 HELSINKI

Viite UUELY/13261/2016

Asia **HELSINKI, Villa Degerön suojelemisesta rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (498/2010) nojalla**

Museovirasto on käsitellyt rakennussuojeluasian erityisistunnossaan 5.5.2017 ja antaa siitä lausuntonaan seuraavan.

SUOJELUASIAN VIREILLETULO

***** esittää omistamansa 1930-luvulla rakennetun huvilan Villa Degerön suojelua piharakennuksineen rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (2010/498) eli rakennusperintölain nojalla. Rakennus sijaitsee osoitteessa Reposalmentie 2 Helsingin kaupungin omistamalla tilalla Degerögård (RN:o 1:1080), josta on vuokrattu *****
***** n. 940 m² alue huvilan pitämistä varten.

Suojeluesityksen perustelut:

Rakennusta pidetään kulttuurihistoriallisesti ja kulttuuriympäristön kannalta arvokkaana. Vartiosaaren osayleiskaavaehdotuksen mukainen Reposalmen ylittävä silta uhkaa tätä saaren vastarannalla Laajasalon puolella sijaitsevaa huvilaa.

KOHTEEN KUVAUS JA HISTORIA

Viipurin hovioikeuden presidentti Johan Fredrik Selin ja puolisonsa Helmi Selin (o.s. Tawast) rakennuttivat huvilan 1930-luvun lopulla Degerön kartanolta vuokraamalleen alueelle. Nykyinen omistajasuku osti paikan J.F. Selinin kuoltua tämän leskeltä 1949.

Selinit toivat oman lisänsä paikallisen huvila-asutuksen sivistyneistöön ja kulttuurielämään. J.F. Selin kuului niihin suomalaisiin itsenäisyysliikkeen viranomaisiin, jotka olivat kieltäytyneet noudattamasta ns. yhdenvertaisuuslakia, joka antoi venäläisille samat oikeudet kuin Suomen kansalaisille. Venäjän tuomioistuin tuomitsi mm. Viipurin hovioikeuden jäsenet kahdeksaksi kuukaudeksi Pietarin Krestyn vankilaan 1913-1914 venäläistä syrjineen päätöksen vuoksi. Selin toimi myös mm. Viipurin museon johtokunnan puheenjohtajana sekä vuodesta 1934 Helsingin tuomiokunnan tuomarina.

Yksittäisenä kohteena huvila ei sisälly Helsingin höyrylaivareittien kesähuvila-asutuksen valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön aluerajaukseen, johon mm. läheiset Degerön kartano ja Vartiosaari kuuluvat. Vastaavalla tavalla se kuitenkin ilmentää Helsingin lähisaaristoon höyrylaivareittien varteen syntynyttä huvila-asutusta, joka kertoo

pääkaupunkilaisten 1800-luvulla alkaneesta ja 1900-luvun alkupuolella laajentuneesta kesäasumiskulttuurista.

Helsingin kaupunginmuseo / Hilla Tarjanne on laatinut 2008 valmistuneen inventoinnin ”Laajasalon ennen vuotta 1940 käyttöön otetut rakennukset”. Inventointi jakautui alustavan kartoituksen perusteella kulttuurihistorialliseen rakennusinventointiin ja tekniseen rakennusinventointiin. Kulttuurihistoriallinen rakennusinventointi on tehty *kulttuurihistoriallisesti mielenkiintoisimmiksi arvioituissa kohteissa* (luokka 1a ja 1b). Sauna- ja talousrakennukset inventoitiin erikseen vastaavalla jaolla. Sisätiloiltaan inventoitujen rakennusten (1a) on tullut *edustaa Laajasalon huvilakulttuurin erityyppisiä ilmentymiä*. Tekninen rakennusinventointi on tehty rakennuksissa (luokka 2), joita *ei ole arvioitu kulttuurihistoriallisesti mielenkiintoisimmiksi, mutta jotka ikänsä ja kuntonsa perusteella ovat tutkimisen arvoisia*.

Ks. *Huviloita Laajasalossa*, Helsingin kaupunginmuseon tutkimuksia ja raportteja 1/2009 sekä <http://www.hel.fi/hel2/kaumuseo/rakennusinventoinnit/laajasalo/aloitatasta.htm>.

Reposalmentie 2:n huvilassa on tehty ns. tekninen rakennusinventointi ja se on arvotettu luokkaan 2. Rakennus kuvataan loivasti aumakattoiseksi ja huovalla katetuksi, ulkoseiniltään valkeaksi maalatulla vaakapaneelilla verhotuksi. Rakennusvalvontaviraston arkistosta ei ole löytynyt rakennukseen liittyviä asiakirjoja. Rakennushistoriasta todetaan ainoastaan, että 2004 on haettu lupaa määräaikaikaiselle saunarakennukselle.

Rakennus on merkitty inventoinnin teemakartalle kulttuurihistoriallisesti arvokkaaksi rakennukseksi. Arvotuskriteerit: Rakennuksen arkkitehtuuri on harkittua ja viimeisteltyä. Rakennus on säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan tai tehdyt muutokset on onnistuneesti sopeutettu olemassa olevaan rakennukseen.

Uudenmaan ELY-keskuksen ja Museoviraston edustajat ovat alkuvuodesta 2017 arvioineet kohdetta paikanpäällä suojelutavoitteiden määrittämiseksi erityisesti sisätiloissa. Tuolloin havaittiin, että huvila on säilynyt ulkoasultaan, huonetilajärjestykseltään ja kiinteältä sisustukseltaan lähes alkuperäisessä 1930-luvun asussaan.

Säilymistä on edesauttanut se, että huvilaa käytetään edelleen loma-asumiseen eikä sitä ole muutettu pysyväksi asunnoksi. Rankorakenteista, purueristeistä rakennusta ei ole lisälämmöneristetty eikä ikkunoihin ole asennettu tuplalaseja. Sisälle ei ole rakennettu saniteettitiloja. Pihalla sijaitsee alkuperäinen varasto- ja huussirakennus sekä 2000-luvulla rakennettu sauna.

Huvilassa on olohuone, keittiö, kolme makuuhuonetta, eteinen ja palvelijan kamari. Suurimmassa makuuhuoneessa on pesualkovi. Sisätiloissa on jäljellä alkuperäiset väliovet heloineen, kattopaneelit, kiinteät komerot ja keittiön kaapit, puulistoitukset lattioissa, katoissa sekä ovi- ja ikkunapielissä. Olohuoneessa on tiilestä muurattu takka. Seinissä on edelleen pinkopahvit. Yksikerroksinen, ilmeeltään horisontaali, suorakaiteen muotoinen huvila on perustettu maasta noin metrin korkuisille betonipilareille, joiden välissä on ilmavat puuristikot. Alustassa sijaitsee betonista muurattu maakellari.

Vaaka- ja nurkkalaudoitettut julkisivut on maalattu vaaleiksi. Pääosa ikkunoista on klassismille tyypilliseen tapaan kuusiruutuiset. Olohuoneesta avautuu merinäköalaaan kuitenkin lähes huoneen levyinen ikkuna, jossa reunimmaisina on kolmiruutuiset ikkunanpokat ja niiden välissä keskellä rinnakkain funktionalismia jo heijastelevat neljä pystysuuntaista yksilasista pookaa. Vuorilaudat ovat yksinkertaiset, mutta rakennuksen erityispiirteenä on vihreiksi maalatut, vinolaudoitettut ikkunaluukut, joissa on punamullan sävyyn maalattu puinen neliapilakoriste. Ulko-ovet ja alustan ristikit on maalattu samalla vihreällä kuin ikkunaluukutkin. Omistajan mukaan ulkoasun väritys noudattaa alkuperäistä.

Rannanpuoleiselle kylmälle verannalle johtavat valetut betoniportaat. Veranta on lasitettu kolmeen ilmansuuntaan ruutuikkunoin. Leveän oviaukon varusteena ovat paikalleen

nostettavat lautovet, joilla veranta voidaan sulkea laitettaessa huvila talviteloille. Mantereen puolen keittiösisäänkäynnin edustalla on betonipilareiden päällä kattamaton tasanne, jolle nousee puuportaita pitkin.

Huvilan pihapiiriin johtaa 1900-luvun alkupuolelle tyypillinen metalliportti. Muutoin vuokra-alue on aidattu uudemmallalla korkeahkolla lauta- ja teräsverkkoaidalla. Mäntyvaltaiselta puustoltaan ja maapohjaltaan suhteellisen luonnontilainen piha ulottuu rantaan, jossa on näkyvissä avokalliota. Kulkualueita on paikoin päällystetty liuskekivilaatoin ja hiekalla.

Kohteessa on tehty lähinnä ylläpitävää korjausta. Keittiöstä on kuitenkin purettu puuhella ja sisäpintoja on jonkin verran maalailtu alkuperäisestä valkeasta poikkeavasti. Säälle alttiit ulkopuuportaat on jouduttu aika-ajoin uusimaan. Kunnostustöiden yhteydessä kattoa on korotettu muutamalla sentillä painovoimaisen tuuletuksen parantamiseksi.

KAAVA- JA SUOJELUTILANNE

Huvila sijaitsee alueella, jonka asemakaava on tullut voimaan 1984. Rakennus on osoitettu vr-merkinnällä rakennukseksi, jonka määräyksen mukaan "saa säilyttää". Rakennusala on osoitettu suurin piirtein olevan rakennuksen mukaisesti lukuun ottamatta pientä sisäänvetoa lounaiskulmauksessa. Rakennusosalalle ei ole merkitty kerrosalaa.

Korttelialue on osoitettu venesatamaksi, jolla luonnollinen rantaviiva on pääosin säilytettävä. Rakennuksen kaakkoispäädyn sivuitse muutaman metrin päähän on osoitettu jalankululle ja polkupyöräilylle varattu katu, jolla huoltoajo on sallittu (pp/h). Kevyen liikenteen väylä johtaa Reposalmentien päästä rantaan, josta vesialueelle Reposalmen puoliväliin kaava-alueen rajalle asti on osoitettu alueen osa, jonka yli jalankulku-, pyöräily- ja huoltoajoliikenne saadaan johtaa eri tasossa (y).

Vartiosaaren osayleiskaavaehdotus osoittaa puolestaan mahdollisuuden rakentaa Reposalmen yli joukko-, ajoneuvo- ja kevyenliikenteen sillan. Kaava-alue rajautuu saaresta salmen keskivaiheille. Helsingin kaupunki on hyväksynyt kaavan, mutta siitä on valitettu eikä se ole lainvoimainen.

KULTTUURIHISTORIALLINEN MERKITYS

Huvilalla pihapiireineen on kulttuurihistoriallista merkitystä osana Laajasalon monimuotoista ja ajallisesti kerroksellista huvilakulttuuria, josta suuri osa on ehtinyt hävitä uuden rakentamisen tieltä.

Kohteella on rakennusperintölain 8 §:n tarkoittamaa paikallista merkitystä seuraavasti:

- Huvila edustaa Helsingin lähisaaristoon höyrylaivareittien varteen syntyneitä huvila-asutusta, joka kertoo pääkaupunkilaisten 1800-luvulla alkaneesta ja 1900-luvun alkupuolella laajentuneesta kesäasumiskulttuurista (kohdat 2, 3 ja 5: tyypillisuus, edustavuus ja historiallinen todistusvoimaisuus).
- Rakennus on ulkoasultaan, sisätiloiltaan, rakenteiltaan ja yksityiskohdiltaan sekä pihapiiriltään säilynyt harvinaisen hyvin 1930-luvun tilassa ja alkuperäisessä käytössään kesähuvilana (kohdat 1 ja 4: alkuperäisyys ja harvinaisuus).

EHDOTUS SUOJELUN KOHDENTAMISEKSI JA TAVOITTEIKSI

Kun asemakaava vuodelta 1984 määrittelee huvilan rakennukseksi, jonka "saa säilyttää", eikä paikalle ole osoitettu lisää rakennusoikeutta tai muuta huvilan korvaamista edellyttävää maankäyttöä, voi kaavan tulkita viittaavan rakennuksen suojeluarvoon. Määräyksen muotoilu ei kuitenkaan tosiasiallisesti turvaa kohteen säilymistä, eikä siten täytä nykyisiä

asemakaavalle asetettuja sisältövaatimuksia rakennetun kulttuuriympäristön arvojen vaalimisesta.

Suojeluratkaisuja arvioitaessa on huomioitava seuraava:

Suojelun tarve koskee huvilarakennuksen ulkoasua, rakennusrunkoa, huonetilajärjestystä, kiinteää sisustusta sekä pihapiiriä.

Rakennusten ulkoasu muodostuu julkisivun ja vesikaton rakennusosista, yksityiskohdista, materiaaleista ja väryksestä. Julkisivuaukkoihin liittyvät rakennusosat eli ikkunat ja ovet ovat ulkoasuun liittyvä kokonaisuus myös sisäpuolisine osineen ja yksityiskohtineen. Erityispiirteinä ovat ikkunaluukut.

Rakennusrunko käsittää perustukset, rankorakenteiset ulko- ja väliseinät sekä ala- ja yläpohjat. Lautalattiat ovat osa alapohjarakennetta.

Huonetilajärjestyksen muodostavat olohuone, keittiö, kolme makuuhuonetta, eteinen ja palvelijan kamari.

Kiinteää sisustusta ovat alkuperäiset väliovet, kattopaneelit, komerot ja kaapit, puulistoitukset lattioissa, katoissa sekä ovi- ja ikkunapielissä, olohuoneen takka.

Suojelun olisi täytettävä tavoitteet:

Rakennuksia sekä piha-aluetta hoidetaan ja käytetään niin, ettei niiden kulttuurihistoriallinen arvo heikenny. Korjaus- ja muutostöiden on syytä perustua kohteen historian, alkuperäistoteutuksen, muutosvaiheiden ja säilyneisyyden hyvään tuntemukseen.

Rakennusten ulkoasu ja rakennusrunko säilyvät. Toiminnalle välttämättömiä ja restauroinnin kokonaisharkinnan kannalta mahdollisia väliseinien aukkomuutoksia voidaan tehdä. Huonetilajärjestys ja kiinteä sisustus tulee säilyttää.

Rakennusosia korjataan ja tarvittaessa uusitaan siten, että rakenteet, materiaalit ja työtavat vastaavat alkuperäistä toteutusta ja ovat muilta osin rakennusten ominaispiirteisiin sopivia. Välttämättömät rakennus- ja talotekniset kunnostukset ovat mahdollisia.

Pääjohtaja

Juhani Kostet

Intendentti

Elisa El Harouny

Museovirasto
PL 913
00101 Helsinki

Asiakirjan nimi: HELSINKI, Villa Degerön suojelemisesta rakennusperinnön
suojelemisesta annetun lain (498/2010) nojalla
Asiakirjan päivämäärä: 05.05.2017
Diaarinumero: MV/20/05.01.01/2016
Asiakirjan tunnus / Docid: 102514
Asiakirjan allekirjoittajat: Intendentti, Elisa El Harouny, Esittelijä, 5.5.2017 10:59:50, C=FI
Pääjohtaja, Juhani Kostet, Päättäjä, 5.5.2017 11:46:33, C=FI
Tarkistesumma: mk8FMfxwybRly10F lyRCGXjrMs=

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu Museoviraston sähköisessä tietojärjestelmässä. Lisätietoja
Museoviraston kirjaamosta (0295 33 6000, kirjaamo@museovirasto.fi)